

हि-यांचा व्यवसाय करणा-या व्यापा-यांना मुंबई
विक्रीकर कायद्याखालील देय करासाठी
प्रशासकीय सवलत देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन,

वित्त विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक: विकअ-२००७/प्र.क्र.५८/कराधान-२.

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,

दिनांक :- ५ मे २००८.

प्रस्तावना:

भारत सरकारचे वित्त विभागाने १९९७ मध्ये "ऐच्छिक उत्पन्न प्रकटन योजना १९९७" जाहिर करून भारतातील सर्व व्यक्तींकरीता दडविलेले उत्पन्न स्वच्छेने जाहिर करण्याची संधी उपलब्ध करून दिली. ह्या योजनेमध्ये जाहिर केलेल्या उत्पन्नाच्या ३०% दराने आयकर भरण्याची संधी प्रत्येक व्यक्तीस देण्यात आली तर कंपन्यांना ३५% दराने करदायित्व स्वीकारण्याचे बंधन तीमध्ये घालण्यात आले. ह्या योजनेचा लाभ घेऊ इच्छिणाऱ्यांनी आयकराचा भरणा केल्यास त्यांना व्याज, दंड, अभियोग वा चौकशीपासून माफीची सवलत प्राप्त होत असे. ह्या योजनेचा कालावधी दिनांक १ जुलै १९९७ ते ३१ डिसेंबर १९९७ होता. ह्या योजनेमध्ये पूर्वीच्या कूटल्याही कालावधीकरीता दडविलेले उत्पन्न जाहिर करण्याची तरतूद होती.

वरील प्रमाणे दडविलेले उत्पन्न जाहिर करण्याची योजना जरी केंद्र सरकारने जाहिर केली असली तरीदेखील जर अधोषित उत्पन्न दिर्घ मूदतीचे भांडवली गुंतवणूकीमध्ये गुंतविले असेल तर तत्संबंधी लाभसंहिता प्राप्त होणाऱ्या उत्पन्नासंबंधी थोड्याफार प्रमाणात वेगळी करपध्दती लागू होत असे. ती अशी की, जर दडविलेले उत्पन्न दागिन्यांचे भांडवली स्वरूपातील गुंतवणूक असेल व तींचे रोखीकरण झाल्यास तींचे बाबतीत १.४.१९८७ हा मुलाधार ठरवून, गुंतवणूकीचे वर्षापासून रोखीकरणाचे वर्षापर्यंतचे कालावधीकरीता प्रसिध्द केलेल्या किमतीचे फूगवट्यांनुरूप गुणांकाचे प्रमाणातील वर्धितमूल्य एकूण रोखीकरणाचे उत्पन्नातून कमी होत असे व त्यामुळे प्रत्यक्ष कर दायित्वाचे प्रमाण कमी होत असे.

ह्या योजनेचा लाभ घेतांना बऱ्याच व्यक्तींनी दडविलेले उत्पन्न हिरे तथा हिऱ्याचे दागिन्यांमधील गुंतवणूक दाखवून तत्संबंधीचे दावे सादर केलेत. विक्रीकर विभागाचे अंमलबजावणी शाखेने अशा प्रकरणांमध्ये अन्वेषण सुरू केले असता असे लक्षात आले की हे व्यवहार मुंबईचे काही व्यापाऱ्यांनी गुजरातमध्ये झाल्याचे नोंदवून लेखापुस्तके तयार केलीत. असे व्यवहार गुजरातमध्ये स्थलांतरीत होण्याचे प्रमुख कारण गुजरातमध्ये कमी असलेले कराचे दर असल्याचे लक्षात आले. ह्या कालावधीत गुजरातमध्ये सोन्यावरती ०.५% दराने तर हिऱ्यावरती शुन्य टक्के दराने कर आकारणी होत असे. महाराष्ट्रात मात्र हेच दर अनुक्रमे २ व ४ टक्के होते. मुंबईतील काही व्यापाऱ्यांनी हिऱ्यावराल शुन्य टक्के कराचे दराचा फायदा घेण्याकरीता हे व्यवहार गुजरातमध्ये झाल्याचे दस्तऐवज तयार करून इच्छकांना खरेदीची निले देण्यास सुरुवात केली. ह्यामुळे महाराष्ट्रातील व्यवहार गुजरातमध्ये स्थलांतरीत झाल्याचे कागदोपत्री अथवा लेखा पुस्तकांमध्ये दाखविण्यात आल्याचे लक्षात आले. एकूण परिस्थितीचा आढावा घेतल्यानंतर अशा प्रकरणांमध्ये २% दराने आगाऊ कर भरणा झाल्याची बाब शासनाचे निदर्शनास आली. करदायित्वाचे निश्चितीकरीता निर्धारणा अधिकाऱ्यांवर हे व्यवहार मुंबईमध्ये झाल्याचे

सिध्द करणे कायदेशीररित्या बंधनकारक असून अशा प्रकरणातील पुरावे सबळ नसल्यामुळे प्रकरणे वादग्रस्त झाली आहेत. अजून देखील ही प्रकरणे विक्रीकर विभागातील अपिल अधिकाऱ्याकडे प्रलंबित असल्याचे दिसते. ह्या पार्श्वभूमीवर महसूली उत्पन्न सुरक्षित करण्याकरीता प्रशासकीय सवलत जाहिर करणे महसूली हिताचे दृष्टीने योग्य ठरते. ह्या पार्श्वभूमीवर प्रशासकीय सवलत प्रदान करण्याचे प्रस्तावास शासनाने मान्यता दिली.

वरील प्रकारच्या प्रकरणांत ज्या व्यापाऱ्यांनी राज्याबाहेर विक्रीचा दावा केला असेल तथा अशा व्यवहारावरील ग्थानिक करदायित्याचे ऐच्छिक अनुपालन केले असल्यास अशा व्यापा-यास प्रशासकीय सवलत देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्या अनुषंगाने शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :-

हिरे व हि-यांचा व्यापार करणा-या व्यापा-यांना दिनांक १.७.१९९७ ते ३१.३.१९९८ या कालावधीमध्ये केलेल्या खरेदी विक्रीच्या व्यवहारांसाठी परिच्छेद क्रमांक-४ व ५ मध्ये नमूद केलेल्या अटीच्या अधीन राहून प्रशासकीय सवलत मंजूर करण्यात येत आहे .

३. प्रशासकीय सवलत मिळण्यास पात्र व्यापारी:

हिरे किंवा हिऱ्याचे दागिन्यांचा व्यापार करणा-या व्यापा-यांना १.७.१९९७ ते ३१.३.१९९८ ह्या कालावधीतील खरेदी किंवा विक्रीच्या व्यवहारासाठी प्रशासकीय सवलत देण्यात येईल.

४. प्रशासकीय सवलतीसाठीच्या व्यवहाराच्या पात्रतेची कसोटी:

खालील अटीच्या अधीन राहून, परिच्छेद ३ मध्ये नमूद केलेल्या कालावधीसाठी, व्यापा-यांना (जे नोंदीत असोत किंवा नसोत) अशा विक्रीच्या व्यवहारासाठी प्रशासकीय सवलत देण्यात येईल.

(एक) विक्री केलेले हिरे किंवा हिऱ्याचे दागिने असे असावेत की ज्याची खरेदी हिरे किंवा त्याचे दागिने यांचा व्यवसाय करीत नाही अशा व्यक्तीकडून केलेली असावी. अशा खरेदीचा वा विक्रीचा दावा, सवलत घेऊ इच्छिणाऱ्या व्यापाऱ्याने इतर राज्यांमध्ये कागदोपत्री झाल्याचे तथा अन्वेषणाचे अनुषंगाने तो महाराष्ट्रात झाल्याचे मान्य केलेले असावे.

(दोन) ही प्रशासकीय सवलत जाहिर करण्यापूर्वी व्यापा-याने कायद्याने (मुंबई विक्रीकर किंवा यथास्थिती केंद्रिय विक्रीकर) अशा विक्रीचे व्यवहारावर येणारे पूर्ण करदायित्व मान्य केलेले नसावे.

५. प्रशासकीय सवलत मंजूर करण्यासाठीच्या अटी:

(एक) व्यापा-याने परिच्छेद ४ मधील व्यवहाराबाबत ऐच्छिकरित्या किंवा विवरणपत्रात करपात्र विक्रीची उलाढाल महाराष्ट्रात झाल्याचे मान्य केलेले असावे आणि अशा मान्य केलेल्या करपात्र उलाढालीच्या दोन टक्के विक्री कराची रक्कम शासकीय कोषागारात भरलेली असावी.

(दोन) व्यापा-याने विक्रीचे वेळी स्वतंत्रपणे वसूल केलेल्या रकमेचा पूर्णपणे करभरणा करणे बंधनकारक राहिल. त्या रकमेचा कुठल्याही प्रकारे परतावा या प्रशासकीय सवलती अंतर्गत कोणत्याही प्रकरणामध्ये देता येणार नाही.

अशा प्रकरणांमध्ये कुठल्याही कारणाने २% हून अधिक कराचा भरणा झाला असल्यास, २%हून अधिक भरलेल्या रकमेचा देखील परतावा मिळणार नाही.

तसेच कुठल्याही प्रकरणांमध्ये कुठल्याही कारणासाठी या प्रशासकीय सवलतीमुळे परतावा देय होणार नाही.

६. प्रशासकीय सवलतीची मर्यादा :

वरील परिच्छेद ३ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या व्यापा-यांना, परिच्छेद ४ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या व्यवहारांबाबत, परिच्छेद ५ मधील अटीचे अधीन राहून, मिळणारी प्रशासकीय सवलत.-

(एक) विक्रीकराच्या दायित्वाबाबत दाखल केलेल्या विवरणपत्रामध्ये मान्य केलेल्या हि-यांच्या करपात्र उलाढालीच्या दोन टक्क्यापर्यंत, आणि

(दोन) कायद्यातील तरतूदीनुसार वरील एक मधील दायित्वावर येणारे वसुलीयोग्य व्याज तसेच शास्ती,

या दोहोंच्या मर्यादेत असेल.

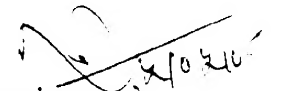
७. प्रशासकीय सवलत मंजूर करणारी यंत्रणा:

या शासन निर्णयानुसार परिच्छेद ६ मध्ये निर्दिष्ट केलेली प्रशासकीय सवलत मंजूर करण्याचे आणि योजनेची अंमलबजावणी करण्याचे अधिकार विक्रीकर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य यांना देण्यात येत आहे. तसेच विक्रीकर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना सदर प्रशासकीय सवलत मंजूर करण्यासाठी देण्यात आलेले अधिकार दुय्यम अधिका-यांना प्रदान करण्याचेही अधिकार त्यांना देण्यात येत आहेत.

या प्रशासकीय सवलतीसंबंधी काही अडचणी असल्यास विक्रीकर आयुक्त त्या दूर करतील. आयुक्तांनी दिलेला निर्णय अंतिम असेल.

८. सदर शासन निर्णयाची प्रत महाराष्ट्र शासनाच्या www.Maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आली असून त्याचा मांकेंतांक २००८०५०३१०३३५१००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

शशांक माथुरे
शासनाचे उप सचिव

प्रतः

मार्हितीमाटी व आवश्यक त्या पुढील कार्यवाहीसाठी सादर अग्रेषित

- १) महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई.
- २) महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-२, महाराष्ट्र, नागपूर.
- ३) संचालक, लेखा व कोषागारे, महाराष्ट्र, मुंबई.
- ४) विक्रीकर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, विक्रीकर भवन, ८ वा मजला, माझगांव,
मुंबई ४०० ०१० (२० प्रती)
- ५) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- ६) निवामी लेखा परीक्षक, मुंबई.
- ७) महासंचालक, मार्हिती व जनसंपर्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ८) ग्रंथपाल आणि संशोधन अधिकारी, ग्रंथालय, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय,
सहावा मजला, विधानभवन, मुंबई.
- ९) निवड नस्ती, कराधान-२.